

Тыва область Советинин бешки сессиязы

Чокта чаа ажылчы чоннар депутаттарынын област Советинин күсүчү комиссиятинин V сессиязы болуп эрктен. Сессиянын бирги айттарында «бүтү-штинини» мавыла чеди чыл өөредилгенин дугайында хообузуң күсүдөгенин дугайында чүтээлешкен.

Бо айттарында талазы-биле областтин улус өөредилге кидинизин эргелекчиси эш Б. Болдур-оол илеткел кылган.

Партиянын XIX съездинин төөгүтүг доктаалың база улус өөредилгенин дугайында СЭКН ТК-ның болгаш чазактын шийтирлерин ууртууга болгаш, бистик област бүтү-штинин өөредилгенине сөөгүтү уде чамдык чедикшилер чедип алганын илеткел болгаш санал берген азын чүтээлешкен.

1952—53 өөредилге чымында бар тургаа ортумак школаларга неместир ам 7 школа, чеди чыл школаларында 5 школа неместен болгаш ортумак школаларын саны 3 катан көвүдөө. Өөреникчилерин саны чыл-чылда өзүп турар. Бо өөредилге чымында бүтү өөреникчилерин саны 30862 четкен ийнеп, азы эрктен өөредилге чымында болгаш 2414 өөреникчи хей болуп турар. Колхозчу эрктен 7450 уругларын күрүне хандырылганда бирүн хаара туттуңган.

Башкы кадрларын түрөөнине дээди болгаш ортумак өөредилге черлерин доокан кадрлар-биле чыл-чылда долдурунуш турар. Ам област 2 муң ажыл башкылар ажылдап турар.

Сөөгү чылдарда школаларда башкылашкын ажылдан азын берген болгаш өөредилгенин шынары азын экижээ. Эрктен өөредилге чымында 57 башкыларын бүтү өөреникчилери быжыг билиглерин берген.

1954—1955 өөредилге чымынын бирги улдунда чамдык школалар өөредилге бедик түнелдин өөргүскен. Эрон районун школаларында өөредилгенин шынары 99,1 хуу, Чаа-Хем районунга — 81,7 хуу, Кызылдың № 4 школанында — 92 хуу болгаш болгаш Белдей, Караал, Дүрген болгаш өске-даа школалар өөредилгенин дому түнелдин чедип алганнар. Чамдык башкылар: Кызыл-Буулар (Чыраа-Бажы), Антонова (Сарыг-Сеп), Мокшина, Кузьмина (Бызыл), Сандыжаа (Иванна) болгаш өскелер-даа бирги улдунда бедик түнелдин көргүскенер.

Чамдык чедикшилер-биле черелештир улус өөредилгенин азымында улуг четпестерин сессия илеткелге. Школа пазыны уругларын үчт-данынын чер-чер Советтеринде болгаш улус өөредилгенин органдарында болгаш чуртталга-биле 1954—1955 өөредилге чымында 4 муң ажыл уруглар шөлөмөн дашкаар эрктен. Барын-Хемчик районда 799, Чөөн-Хемчикте—329, Сут-Хемде—335, Улут-Хемде—530 уруглар өөренип турар.

Чер-чер Советтери бүтү-штин өөредилгенин айттарынын боттарынын хурдаларында, сессияларында эвөөш туртузуп, чамдык харын тургусшайн турарлар. Быжык райкүсөмү бо айттарыны болу-вун хуралында болгаш сессияда чалгыс-даа катан тургусшан. Районунуң Кара-Хал, Сут-Бажы, Чедер көдө Советтери школаларга уругларын хүлээп алып ажылга киришпейн турарлар.

Чамдык школаларды болгаш интернаттарда өөредилге-кижидилге ажылдар чавыс денелде тургустунган. Оң чылдагаанында уругларын чаватаар чоруу хей. Бо өөредилге чымынын эгезинде бээр 1690 ажыл уруглар чаватаан. Барын-Хемчик школаларында 268, Улут-Хем школаларында—176, Чөөн-Хемчик школаларында—118 уруглар чаватаан. Өөреникчилер чаватааш кичээлдерин үзүп турар. Илдин таварыгчалар Улут-Хемге—59, Барын-Хемчикке—36, Чөөн-Хемчикке — 36, Тес-Хемге — 23, Сут-Халге — 54 уда болтулаан. Сарыг-Септин ортумак школанын (директору Антонов) VII-X класстарында 13, Барын-Хемчиктин Эрги-Барым школанында 14 өөреникчи калдыг-даа чылдагаан чокка түнелер.

Чыл-чылда школалардан, эң ылаңгы тыва школалардан өөреникчилерин хей түңү турарында өрү класстарда өөреникчилерин саны эвөөш турар. Чижээ, Самагадайын ортумак школанын VI класзында чүтө 8, VII класзында 10 кижи өөренип турар. Кызыл-Маалазын ортумак школанын VIII класзында эрктен чамды өөренип турган 18 өөреникчи калдыгында бо чымын ол школага IX клас азынган.

Өөреникчилерин чаватаар чортуу совсадыр талазы-биле башкылар, улус өөредилгенин органдары болгаш чер-чер Советтери амылга чедип шийтирлеш хемчедер албайн турар. Өөреникчилерин өөредилге шынары бедиктерине улуг улуг-дуулагы кижизинде ажылды күш-түндүрүп, аларга таарымчалыг байдаларын тургузар талазы-биле хемчед алдынайн турар.

Уругларын өөредилгеге хаара турарында кол чүтө болза, күрүне хандырылганга кирер уругларын шың илдин алыры болуп. Ол ажылды чамдык райкүсөмү болгаш райондар чүтээлге киришпейн турарлар. Барын-Хемчик райкүсөмү (даргазы эш Олан-оол) күрүне хандырылганга кирер уругларын илдин амылга чедип хынаваан болгаш быдалаваан, Чөөн-Хемчик райкүсөмү (дар-

газы эш Аржаалай) 750 уругларын ортуна 762 уругларын күрүне хандырылганга кирген. Ил-Тал школанында күрүне хандырылганга кире чогутур уругларын хүлээп албайн турган. Чаа-Хем райкүсөмүнүң даргазында оралаачылы Доржуун думжанын күрүне хандырылганга хүлээп алып турган. Дондук-оол, Хоруг-оол, Бурдулай, Сарыг-оол илдин ала-илер уругларын интернаттар тургусшан дээш школага чорутшайн турганнар. Илдин байдал Чөөн-Хемчик райкүсөмүндө база бар.

Школалар болгаш интернаттар тударында база септөөрүңге, өөредилге херекселерге, өөреникчилерин илди-хемине болгаш азын-кечине херекселер-биле күрүнеден үндүрүп берип турар ашка-херектин долдуу-биле ажылга чорутар бар. Оң чылдагааны-биле школаларда чедип кыдырмаан ажыл хей. Школаларын септөөрүн богай кылганда, оттулар, илдин өй-шаанда белеткен албаанын чамдык школалар соок болган. Чааана, Кызыл-Маалазы, Ак-Турут, Эрги-Барым, Шекпээр, Хайракан школаларын өөреникчилери тоннарын кичээлдер турарлар. Арыг-Бажы, Аксы-Барын, Аянты, Кызыл-Арыг, Халын, Бай-Тайга, Нарын суку школаларында оттулар мыйн ам үстүп турар.

Школаларын өөредилге материалын суугу амылга чедип четпестиниң турар. Чамдык школаларда бир партада 3—3 өөреникчилер олуруп турар. Областын школаларында 2000 ажыл ужулгаар, 700 ажыл төрөөд чүтээл номнары, 1325 орус тил литератураларын четпейн турар болгаш тыва школалар алгебра база орус тилдин номчулга номнары албааннар. Ортумак школаларды физика, химия, биология кабинеттери амылга чедип четпестиниң турар.

Өөредилге номнарын болгаш херекселерин школаларга четпелен бээр талазы-биле облоно хемчед албайн турар. Ил-чавара ном санынын област котторазын тергип богай ажылдап турар.

Өөредилге херекселери школаларда чедиппейн турарында өөреникчилерин өөредилге шынары куду болуп турар. Бо өөредилге чымынын бирги улдунда өөредилгенин шынары областа чүтө 85 хуу болган.

Школаларга өөредилгенин шынарын бедиктерине башкылар билин үргүчү бедиктерин улуг ролду. Ол ажыл областа сөөгү чылдарда азын экижээ-да болза, четпестер хей. Кызылдын башкы институтунда болгаш башкы үчүнчүшүнде 700 ажыл башкылар бот-өөредилге-биле өөренип турарлар. Бот-өөредилгеде ашыккалардан чавга өөредилге 593 кижи келген. Башкылар билин бедиктер институтун чымында тургускан курстарга бо чамдык чүтө 360 башкы киришкен. Башкыларын билин бедиктер ажылды облоно болгаш райондар богай улдуруп келген. Бот-өөредилгелерде 7—9 чылдар илдинде өөргөткөн, башкы эрктен чедип ал шыдаван кижилер хей, чижээ, Серия, Куураакыл, Алай болгаш өскелер-даа. Боттарынын билин бедиктер, азымында харысалга чок кижилер улус өөредилгенин системанында бар. Тезин школанын директору эш Чылаа-оол, ол школанын өөредилге эргелекчиси эш Орлов болгаш башкылар Галактион, Шагды, Байн-Кол школанын директору эш Тришанов болгаш Тес-Хем районо эргелекчиси эш Марчин азымында харысалга чок, арагага хандыш азымында үндүрүскенер. Азымында харысалга чок чамдык кижилерин облоно болгаш райондар бир райондан өске районо чорутуш турар. Чижээ, Бай-Тайга районо эргелекчиси турган эш Сомайлов школалар азын богай улдуруп, өөреникчилер ортузунга болуш богай талазын көргүскөн, «Шын» солунга шүтүмүлдөк. Оңу илден хыналарын ортуна облоно оңу өске районога районо эргелекчиси тоңу-лап.

Улус өөредилгенинде ажылдан турар кадрларын солурп чорук чамдык болган. Бо чылдын чүтө июнь, август айларда 8 район эргелекчилерин, 22 ортумак школаларын директорларын соолаан, а Илге шөлөмүнүн директору 4 катан солунган.

Башкыларын амыдырал-чуртталгазы дээш чер-чер Советтери болгаш улус өөредилгенин органдары азын амыдырал чорутуш болза-да, ол талазы-биле ам-даа улуг четпестер бар. Башкыларын чөгүтү бедиктерине чамдык чер-чер Советтери болгаш улус өөредилге органдары суза кичээлге салып, аларын чуртталга башкылары-биле хандырышайн турар. Хайракан (Улут-Хем), Кызыл-Арыг, Элегес школаларын башкылары септенишкен оок башкыларда чурттан турарлар. Танды районунуң Халды школанын башкымын эш Е. Горев үр үе илдинде башкы чок, школага болгаш душпаан-ла башкыларга хонуп, үрөө белеткенер аргам чок турган. Танды районда башкыларын ашык чөк болгаш үлетпүр барааннары-биле хандырылганга богай тургускан. Чаа-Хем, Ошур, Тес-Хем райондары башкылар башкыларын тудар болгаш кончуг оожун чуртталга чоруп турар болгаш башкылар тургалта шөл-биле хандырылмайн турарлар.

Күрүне улус өөредилгениге хей түңүп ашка-херектин үндүрүп берген-да болза, областың сая органдарын өө-

рөтүнүг эвес ажылдап турарында, школалар ашка талазы-биле бергедөкпөгө таваржы бээр чорук эвөөш эвес. Оң чылдагааны-биле септөөлге, тулуг өй-шаанда күсүтинейд бээр, оттулар мыйн белеткен хожуулар, школаларын башкыларын болгаш азыл-чакыларын өй-шаанда талазын албас, интернаттарга ашык-чөк продуктулары белеткен алыры, өөреникчилерге илди-хеп салып алыры чогутур өй-шаанда эрте бээр чорутар бар. Чамдык школаларды шалкы төрөөшкөн каш хонуктар илдинде берилмейн турар. Чижээ, Тес-Хем районунуң Күңгүтүг школанын башкылары август айнын шалкын октябрь айга алганнар. Илдин байдал Чөөн-Хемчик, Чаа-Хал болгаш өске-даа райондарда бар.

Школаларга школалар дашкаар өөредилге-кижидилгениң ажыл экижээ-да болза, улуг четпестер бар. Школалар комсомол болгаш пионер ажымы, ала-илер ортузунга ажыл кошкыа тургустунган. Областың бүтү школаларында ала-илер комитеттери тургустунган болза-да хей кезин азыл-чакыдайн турар. Ол илдин чер-чер Советтеринин чамдык культура талазы-биле үргүчүлүк комиссиялар доктаамал эвес ажылдап, шөлө азымынче септөөш кирбейн турар.

Интернаттар школаларда интернат ажымы ам-даа кошкыа, оң кол чылдагааны болза, облоно болгаш районлар база комсомолун област болгаш районлар комитеттери интернаттарын башкы эрктен калдыр-биле хандырышайн турарында. Интернаттар эргелекчилеринин болгаш пионер жоктайларынын хей нуруузу ага кээс билинг болуп турар.

Улус өөредилгенин азымында бар четпестерин кол чылдагааны болза, облонода, райондарын школалар, азымында инспектор хыналазын доктаамал эвес, харын кылза-даа кыры-биле кылган, хань анализ кылбайн турарында. Оң аңгыда школаларын директорлары болгаш өөредилге эргелекчилери башкыларын уроктарында хаа олуржуп, харын олуршайн турарында, а олуртуса-даа башкыларын эрктен уроктарына чогутур түнелдерин бербейн турарында.

Школаларга өөредилгенин шынарын бедиктерине кол айттары болза, башкы кадрларын бедиктерине болуп. Башкы кадрларын, эң ылаңгыа үлестин чолдан кадрларын област илдинде болгаш үлестинде төп хойрайларында белеткен турар. Ол ажылда Кызылдын башкы училищасы, оң директору эш Уроков богай кириши турар. Ол школа чыл-чылда үлестин тыва башкыларын эвөөш санын берип турар, а бо чымын чүтө 9 башкы берген.

Бүтү-штинин мавыла өөредилгенин хоойлууну боттандырар соруга-биле улус өөредилгенин азымында бар четпестерин дарый улуткаары хемчедер албааннар, 1955—56 өөредилге чымында бүтү белеткелдерин амыдааштан илдерге чер-чер Советтеринин, улус өөредилге органдарын болгаш азыл-чакы чоннарын мурунда салдынын турар.

Илеткел талазы-биле 15 кижи санал берип, улус өөредилгенин азымында четпестерин дарый улуткаар дугайында толаргай хемчедерин айтканнар.

Барын-Хемчик районун башкыны депутат эш Арчанчанын чүтээлешкен болза, чамдык башкылар кичээлдерин педагогтук идея денелени чавыс эрктен турар. Чижээ, Тес-Хемге, башкы эш Тавая-Самбуу 2—3 класстарын санын болза билес. Башкыларын азымынче облоно-даа, район-даа санын салбай, хынада чорутушайн турар, шөлө азымында шынгын хынада тургузары эргелек чүтээл.

Депутат эш Прудникова сөс алган, Улут-Хем районунда улус өөредилгенин азымында улуг четпестер барын демделген. Бистик районда башкыларга чуртталга башкыларын тударынын херээ кончуг оожук чоруп, башкылар башкылар-биле хандырылмайн турар. Хайракан школанын башкылары башкы-биле хандырылмайн. Башкыларын амыдырал-чуртталгазынче райкүсөмүнд, облонода кичээлге салып, аларын азымында таарымчалыг байдалдарын тургузары эргелек чүтээл.

Депутат эш Бойду Ошур районунуң улус өөредилгенин азымында четпестер (барын, бирги улдунуң түнелдине школаларын өөредилге шынары куду болганын айткан. Районда 30 ажыл башкылар өске клас өөреникчилер болуп турар. Ил-чавара чамдык школаларын өөредилгенин шынары кончуг куду көргүзүгүт. Облоно болгаш район башкылар билин бедиктерин айттарыны богай тургускан, оң чылдагааны-биле башкы институтунда болгаш башкы үчүнчүшүнде бот-өөредилге-биле өөренип турар башкылар 8—9 чыл илдинде өөренип калдыг-даа түнел чок болуп турар.

Танды райкүсөмүнүн даргазы эш Волчатое облононуң адреналы шүтүмүлдөк кылгаш, чүтээлешкен болза, облоно эрктен чамдык бистик райондан 36 башкыларын өске райондарга чоруткан, 38 чаа башкы берген. Ол дөргө, азылга калдыг-даа ажыл чок практик-дир. Моон ап көргө, облононуң кадрлар секторунуң эргелекчиси эш Курченко кадрларын сайгарыла-

зын шың эвес кылган турар. Башкылар билин бедиктер айттары бистик» областа бирги айттары болуп турар, облоно ол айттарыга эвөөш кичээлге салып турар.

Бо чылдын бирги улдунуң түнелдинде алгыра Улут-Хем, Барын-Хемчик, Сут-Хал районларын өөредилге түнелдинде чыдаан кудулаан деп, депутат эш Напумов чүтээлешкен, Тес-Хем районун өөредилге түнелди эң куду болганын айткан. Школаларын чамдык класстарын өөредилгени кончуг куду болуп, хей-хей өөреникчилер богай демлектиг болуп турар. Бил-Хем районунуң Устүг-Тарлар школанын 6-гы класзын 17 өөреникчилерин 16 богай демдек алганы анаа хереч болуп.

Школаларын өөредилгенин куду шынарын болуп турарын кол чылдагааны болза, өөредилге номнары-биле, херекселери-биле школаларын хандырылган улусу-биле хандырышайн турар.

Бил-Хем райкүсөмүнүн даргазы депутат эш Хоруг-оолду чүтээлешкен болза, «Шын» болгаш «Тувинская правда» солуннар шөлө амыдыралын эвөөш чырылып, башкыларын болгаш интернаттарын азымында дуруткан мыйн хандырышайн турар. Областың «Смелые шаг», «Тынаын аныктары» солуннар школаларда пионер болгаш комсомол азын хаа бижип турарлар.

Бирги улдунуң түнелдине районунуң школаларын эң түнелдине болгаш-даа болза, четпестер хей деп, Бай-Тайга райкүсөмүнүн даргазы эш Амгырган чүтээлешкен. Школаларда өөредилге номнары чедиптес, полтиктик карта районда чүтээлешкен. Облотребсоюз болгаш район школаларын илди-хеп-биле, азын-чөк-биле четпестер хандырышайн турар. Тулуг материалдары—кагаз, шил, бурак районда чок болуп, школаларын септөөш бо чымын шынар чок болган.

Сессияга ийги айттарынын—колхозтарда тулугушунуң чоруп турарын болгаш оңу күштелдерин соруга-ла дугайында илеткелди облотүсөмүнүн даргазы, илди оралаачы эш Коленко кылган.

СЭКН ТК-нын сентябрь, февраль-март болгаш июнь пленумдарын төөгүтүг шийтирлерин амыдыралга боттандырдылаан, база Коммунист партияны, Совет чазактын хун бүтү санын салымшымын болгаш дуулаачымын азын-биле областың социалык кээзе азын-агымын чарыттылаан чедикшилерин, оң илдине мурунда көзүп чораш эрктен хоохозу суураарын тулуп, сууражу амыдырагы шийчин, боттарынын материалы болгаш культурун денелени бедик турарын эш Коленко илеткелдин эгезинде чүтээлешкен.

Совет чазак сөөгүтү 6 чылдарын дургузунда бистик областың сууражу амыдырагы шийчин турар колхозчуларын чуртталга башкыларын тударынын 7 миллион рублдин урун дуулааган, 4,5 миллион рублдин келер эгизтес чедикшилер болгаш мал кажаларын, бүдүрүлгенин, культура-амыдыралын тудуларын тударында оң-оң миллион рублдин чедикшилер берген. Ол илдин 746 муң кубометр тулуг шынын халаска азылгаларын чептөөр, хей санын автоматизацияларын, автотранспортерин берген болгаш тулугта херектелер азын-бүрү материалдарын санды үндүргөн.

Бо улуг дуулаачыга даянып база илтик курлавырларын азылап турган, областың колхозтары чүтү чедип ап турарын илеткелди толаргай чүтээлешкен. 1954 чылдын ноябрь 15-ке чедип колхозтарда 7839 чуртталга башкыларын туттуңган болгаш 8 муң ажыл колхозчу өрелер соок өгөрдөн чымыл, чырык башкыларга шийчин кирген. 517 культура-амыдыралын, 978 бүдүрүлгенин тудуларын база 1482 мал кажаларын туткан.

Бай-Тайга районунуң «Мурашчы» колхозу 4 чылдын илдинде 150 чуртталга башкыларын, уруглар асынын, электростанциянын болгаш өске-даа тудуларын кылган, бо чылдын тулуг планын күсүткөн. Чөөн-Хемчик районда «Коммунистче өрүк» колхоз областа бир дугаарында бүтү колхозчуларын өгөрдөн башкылар бот-бүтү кириген. Колхоз чүтө 1954 чылда 28 чуртталга башкыларын, оң илдинде 10 башкыларын мал кыштагаларында туткан, уруглар асынын, түкөй эрктен илдерге 2 сая ишти чуртталга башкыларын, чазаныр мастеркасынын, 5 хову тургаларын, ветпунктуну, малга 2 кажаланы, ногаа болгаш тарас скандтарын тулуп доокан. Колхозчуларын башкыларын чамдык 950 илдин тартып олурткан болгаш ам суурунч кудуучуларын сайыралып ажыл чорутуп турар.

Илчала-даа, областың колхозтарында колхозчуларын өгөрдөн башкыларга илдинде айттары болгаш тулугушун илдин текинш ам-даа дыка богай чоруп турар—деп эш Коленко уламчыл чүтээлешкен. 1954 чылда колхозтарын тулуг планын районларын хей кезин күсүткөн. Чуртталга башкыларын тулугушунуң планын чүтө 52 хуу, бүдүрүлгени болгаш культура-амыдыралын тудуларын — 50 хуу күсүткөн, 31 муң баш малга кажалар тудар турган, 77 муң баш малга туткан.

Барын-Хемчик, Улут-Хем, Чаа-Хал, Сут-Хал болгаш Кызыл райондарда колхозчуларын 50 ажыл хузу өгөрдө чуртталга болуп турар-да аларда тулуг азын оңда богай чоруп, план күсүдери үстүрүңге чедип турар. Барын-Хемчик биле Бай-Тайга райондарда тулуг азымын байлаан илеткелди денеп чүтээлешкен. Бай-Тайга богаарга, кижи санынын, алы-халын, машина техникамын талазы-биле орачкоч артык күштүг киреинде-ле Барын-Хемчик район оңа хожууд турар. Бо чылдын оң айттарынын дургузунда колхозтарга мыйн сөөгүтүлгенин планын чүтө 31 хуу күсүткөн, 160 чуртталга башкыларын чүтө 40-и туткан, өске тудуларын планы барык үздөгөн. Илде «Ленин өрүк» колхозта планга көрдүнгөн 40 башкыларын чүтө 6-зы туттуңган. 5 муң баш мал кажал чок черде. Районун өске колхозтарында тулугушун байдалы моон дөредес.

Барын-Хемчик районунуң колхозтарын, да тулугушун бо текпиз-биле алырга, 1223 өргөн башкыларга кирири 30 чылда тулугчулар апар. Соок, сандар өгөрдө чурттан олурар колхозчулар 30 чыл илдинде башкылар маналарын биске канчан чептөөрүң? Олар ам чымыл, чырык башкылар чуртталга турарлар. Илчавара, районунуң удурутчуларын, МТС директору, колхозтар башкаар черлери колхозтарда тулугу чедип үнелес чорукту сөөктөш, тулугушунуң дүргөдөрүнүн бүтү хемчедер азын ажуртуп.

Барын-Хемчик-биле кожа турар Бай-Тайга районда колхозтар тулугу моон шүүт өске байдал чоруп турар. Ол район бо чымын планга көрдүнгөн 130 чуртталга башкыларын 125-жи, 33 мал кажаларын, 16 бүдүрүлгө болгаш 7 култураларын тудуларын ноябрь 15-ке чедип доокан алган. Бо районун бүтү колхозтарында доктаамал тулуг бригадаларын азылап, тулугчуларын күш-ажымын шың органдылаан, тулуг материалдарын курлавырларын тургусканында тулуг азын өске райондардан илдинде дөргө чоруп турар.

Чамдык райкүсөмүнүн урушайн турарында болгаш тулуг талазы-биле өөредилге эргелигин, оң райондарда кидистерин талазында техникамын хынада, чогутур дуулаачы чогундан азын хей колхозтарын тудуларын чогутур талазында барымдалаан азын чедип кылдын тудуларын доокан кылдыр санал турар чүтү бар. Чижээ, Тес-Хем районунуң колхозтарында туттуңган башкыларын чүтө 43 хууу кырылган, 15 хууу пез. калык, Чөөн-Хемчик районунуң Жанов атын колхозунда чүтө 4 башкы кырылган. Тулугуларын хей нуруузу оок болгаш келдиш быжыг эвес.

Тулуг планын күсүдери оң материалында кол хамарларын турбузе, колхозтарда тулуг материалдарын сөөгүтүлгенин база богай органдарынын турар. Бо чымын колхозтарын тулуг шөлөргө мыйн сөөгүтүлгенин планын чүтө 44 хуу күсүткөн. Илдинде Улут-Хем, Сут-Хал, Чөөн-Хемчик районларын колхозтарын тайгада кескен мыйн аларын үш чылда тулуг планын күсүдери хандырып болуп турбузе, оңу сөөгүтү алгырында кончуг харысалга чок чорукту көргүтүп турар.

Эл-не чик эрктен тулуг материалы болуп саман база тууубу бүдүрүлгенин, чуртталга колхозтарын 50 хуу чедип белин күсүткөн. Оң аңгыда, мыйн азыл-агыл черлери болгаш райдетпур комбинаттары колхозтар тулугуна азылаары-биле тулуг материалдарын массалык-биле белеткелерин турар.

Совет күрүнениң берип турары азын-бүрү тулуг материалдарын облотребсоюз (эш Агапов) болгаш чамдык райполар колхозтарга садарын кончуг богай органдар болгаш харын өскөө чарылар фактылар бар. Чыгыс Танды районго белин (даргазы эш Павлов) 1000 кажал шилдерин район органдарында болгаш хуу тулугу хандырып санын. Колхозтар бот тулуг материалдарын өскөө чарылар чоруктар-биле шынгын демсөөр херек.

Уруглар асынын болгаш малчыларга чуртталга башкыларын тудар деп чүтээл айттары күсүткөн.

Колхозтарда электростанциялар колхозчу суураарын чырылып, дерилерин хөдөйлөп, колхозчуларын күш-ажымын илдин турар. Илдин болза-даа, колхозтарда электростанцияларын тулуг болгаш туттуңган станцияларын азылап турары кончуг четпес.

Областың МТС-тери колхоз тулугуна болгаш мал азымын фермаларын механизастарыга улуг ролду ойнар ажуртуп турарга, МТС-тер директорларын хей нуруузу чүтө чор ажымын санын салган, колхозтарда тулуг мыйн сөөгүтүр деген бээр талазы-биле шөөгүтү чүтө кылган болгаш фермаларын механизастарын чөк кирибейн турарын эш Коленко илеткелди толаргай демделген. Кээзе азын-агымын областа эргелек болгаш райкүсөмүндар даргаларын МТС-тер директорларын шынгын негедени салыр ажуртуп.

лазы-биле быжыглар дээш партия биске чазактын чорудуп турар хемчедерин системанында урун дуулаачы чедилер улуг ажур-дуулаачы. Сөөгүтү беш чылда 40 миллион хире рубль түнүг чедилерин амыткан. Илчала-даа ол дуулаачыны чөк ажыглар дугайында демсөөк чорутуңган турарында айткан чедилерин чүтө

Улус демократиясынын чурттарында Сикан-Тибеттин казагылык оруунун тудушкуну доозулган

ПЕКИН, ноябрь 30. Хасан Синьхуа агенттигинин корреспондентинин маалымдыгына караганда, ноябрь 27-де Сикан-Тибеттин казагылык оруу тудушкунуна...

Эн сөөгү кол ашылды доозулган. Узуну 2255 километр магистраль ашылды кирер. (СЭТА).

Польшада чуртталга тудушкуну

ВАРШАВА. Улус эре-чагырганын дургузунда Польшада чуртталга тудушкуну кааба-биле хөгзөдгөн.

Дайын сөөгүндөгү чыдырнын дургузунда Польшага 1200 муң чуртталга өрөөлдөрү туртунган. Амгы үедө чуртталга бакчыларынын тудушкуну чурттуу 300 ажы районнарында чорутулу турар. Улетпүрүт Силезиянын хоорайларында болган ажылык суурларында чуртталга тудушкуну улам күштүү-биле калбарган. Чүгө сөөгү беш чылдын дургузунда Силезиянын дагылары 53 муң ажы чуртталга өрөөлдөрүн алганар. Мында ажылык чач суурлар өзүп үнгөн. Сталинград воеводствосунда чуртталга тудушкуну 115 районнарыда чорутул турар. Нове Тыхы, Нове Писковице, Нова Домб...

рева, Новы Гродец деп чач хоорайларын тудул турар. Чач хоорайларга болган ажылык суурларына чүс-чүс клубтар, кымыл-булуңнар, школалар, уруглар садынары, асылдер, а ол ышкы медицина болган, өске-лаа албан черлерин туткан. Ам үедө Краков воеводствосунда 50 хире хоорайлар болган ажылык суурлар туртунуп турар. Краков хоорайында болуда чач ажылык суурларын тургузуп турар. Польшанын өске-лаа хоорайларында болган районнарына — Люблинде, Ченстохова, Белосток воеводствосунда чылдык хоорайларында болган районнарында чуртталга тудулары дыка калбарган. (СЭТА).

Чехословакиянын национал хуралына соңгулдаларнын сөөгү түңнелдери

ПРАГА. Чехословакиянын национал хуралына соңгулдаларнын эң сөөгү түңнелдеринин дугайында төп соңгулда комиссиянын маалымдыгына Чехословакиянын телеграф агенттиги маалымдаган. Бүгү республикага 8783 муң 816 соңгулчулар дайындалганын, алардын ичинде бадылашынына 8711718 киши киришкен, тодаргайларга 99,18 хуу болур. 8677030 бөлөтөнөри күштү деп санаан, тодаргайларга 99,61 хуу, 0,39 хууун күш чок деп санаан.

Национал хуралдын депутаттарына кандидаттар дээр 8494102 соңгулчулар бадылаан ийикте, азы 97,89 хуу болур. 182928 соңгулчулар уду бадылаанар ийикте, азы 2,11 хуу болур.

Төп соңгулда комиссиянын соңгулдалар дугайында хойлуга үнөзөлгөн, национал хуралга соңгулчулар депутаттары бүгү 368 соңгулда округтарында бүткүзгөн. (СЭТА).

Словакиянын национал советинге соңгулдаларнын түңнелдери

ПРАГА. Ноябрь 28-те болуп эркен Словакиянын национал советинге соңгулдаларнын эң сөөгү түңнелдерин Словакиянын төп соңгулда комиссиясы парламент. Бүгү Словакияга 2344500 соңгулчулар бүтүктөргөн турган. Бадылашынына 2324279 киши киришкен ийикте, азы 99,14 хуу болур. Соңгулда хааржактарынын ажылыкынына 2312658 бөлөтөнөри күштү (99,5 хуу) деп санаан база 11621 бөлөтөнөри (0,1 хуу) күш чок деп санаан. Национал фронтунун кандидаттары дээр 2249547 соңгулчулар боттарынын бадылашынынын бергенер, ол болза...

97,27 хуу болур. Национал фронтунун кандидаттарына уду 63111 киши бадылаан, азы 2,27 хуу.

Словакиянын национал советинин депутаттарына болуп эркен 103 соңгулда округтарынын талаа-биле национал фронтунун кандидаттары соңгулчулар. Братиславын үшкү соңгулда округунга Словакиянын национал советинин депутаттарына кандидаттар регистрацыйына оозалп чорутулганы-биле соңгулдалар чорутулмаан болган декабрь 19-та болур кылдыр тоймулаан. (СЭТА).

Венгриянын чер-чер Советтеринге соңгулдаларнын сөөгү түңнелдери

БУДАПЕШТ. Ноябрь 28-те болуп эркен чер-чер советтеринге соңгулдаларнын түңнелдеринин дугайында төп соңгулда президиумунун маалымдыгы солуннар парлаан. Мындагыга чугаалап турары болза, 6595736 соңгулчуларын ичин сангаан соңгулдаларга 6423480 киши киришкен, тодаргайларга 97,4 хуу. Алардын чурттуу улус фронтунун кандидаттары дээр 6290541 киши бадылаан, тодаргайларга 111295 соңгулчуларга уду бүгү соңгулчуларын 97,9 хуу болур. 21644 бөлөтөнөри күш чок деп санаан. Область советтеринге (Тома, биле Ваш...

областарга) депширген 1523 кандидаттарын сангаан ийи киши чогуур санын бадылашынынын албан болган соңгулчуларын барганар. Область чагыргалык хоорайларын уед болган хоорай советтеринге депширген 11385 кандидаттарын сангаан 21 киши соңгулчуларын. Бездө советтерге депширген 88257 кандидаттардан 563 киши соңгулчуларын.

Депширген кандидаттары соңгулчулар черлерге соңгулдалар дугайында дүрмүчү өзүгөр ийи недеяны дургузунда немелде соңгулдалар болуп эркен турар ужуругу. (СЭТА).

Болгарияда орус дыл өөредилгези

СОФИЯ. Болгариянын телеграф агенттигинин маалымдыгы турары өзүгөр алдыга, Болгарияда орус дыл өөренип турар ажылык чоңарнын саны чылдына өсүп турар. Ам чүгө Болгариянын байсалдында орус дыл өөрениринин бөлүмнөрүндө 15 ажы киши өөренип турар. Толбухин хоорайда болган мындг аттыг околанда орус дыл өөрениринин 70 ажы курстары аштыгына. Ол околанын көздө ажы-агыйнын дыка хей муракчы...

лары орус дылды өөренип алган болган ам бекке дүжүтүп мастерлеринин дуржулашынын дугайына чугаалап турар совет номнарын номчуп туралар.

Во чылды чуртга 200 ажы бөлүмнөрүн болган номчучулар бөлүктөрүн организастан. болгар ажылык чоңар орус дыл өөрениринин антыда Совет Эвилелинин улетпүрүнү болган көздө ажы-агыйнын муракчыларынын дуржулашы-биле ташкып туралар. (СЭТА).

Польшада автомобиль улетпүрүнүн хөгжүлдөзү

ВАРШАВА. Улусту Польшада автомобиль улетпүрү дүрөн хөгжүп турар. Сталинградтин чүгө автомобильдин заводунун коллективини чоңоюу чач чөөрби беш муң дугар автомобильдин кылып үндүргөн. Старавовице заводунан антыда Варшава чылдык автомобильдин заводун, Люб...

лиде чүгө автомобильдинин заводун база тургускан. Польша заводтарынын автомобильдери чүгө чурттуу улус ажы-агыйында калбаа-биле ажылагыны турар эвес, харын экспорттаар чүгө болуп турар. (СЭТА).

Корей Улус-Демократтыг Республиканын мурнакчы бүдүрүлгелери

ПХЕНЬЯН. Пхеньян радиосунун маалымдыгы турары өзүгөр алдыга, Корей Улус-Демократтыг Республиканын элөө хей бүдүрүлгелери боттарынын чыл планнарын ажып күөтөтөнөр. Чижэе, Хяннань химиятыг уюбренасер бүдүрүп кылып завод бодунуң бүдүрүлгө талаа-биле чыл планын болган тудушкуну планын ноябрь 23-те күөтөтөн. Заводтун ажылыкчынары бүдүрүлгеге 276 чаартыкчы савадлары шигээлди алган болган күрүнгө 30 миллион азыг вон (акшы) канып берген.

Нес-таавы артыр. Дүкөн фабриканын ажылыкчынары чыл планын ноябрь 20-де ажып күөтөтөн болган продукция үндүрүлгөсүн улагтырар дээр чарышты үргүлчүлөп турар. Кесонда нес-таавы фабрикасы бодунуң чыл планын доктааткан хуусаалдан 40 дүкөн мунай күөтөтөн. Фабриканын ажылыкчынары ам продукция үндүрүлгөсүн улагтырар дээр демселди үргүлчүлөп турар болган бо чылдын төлчүлүгө планда үндүргөнүнүн 26 хуу хей продукциянын бээр деп туралар. (СЭТА).

Европага тайбынны хандыраарынын эрге-ажыктарына

СОФИЯ. Европага тайбынны болган аймык чок чорукту хандыра талаа-биле европа чурттарынын чөвүлө хуралынын киржикчери чурттарын чакыктарынын Декларациянын долу текстинин декабрь 3-те үнгөн болгар солуннар бирги арынарында уаут эгелер-биле парлагылаан. Чөвүлө хуралдын сөөгү түңнел хуралынын дугайына өчөтү, хуралдар залдан чурттарынын болган чөвүлө хуралдын ажылык дугайында тускай корреспонденттеринин чүдөрүн база парлагылаан. Барык шунту солуннар бижэен чүдөрүнүн эгелери чөвүлө хуралдын киржикчери чурттарын чакыктарынын Декларациянын алган.

Декларациянын Совет Эвилели болган улус демократиясынын чурттары тургузучу тайбын күш-ажылы кылып турар, аларнын күженишкенин экономиканы болган култураны улам ийди өдүрөрүчкө, ажылык чоңарын ажылырал денелди чайгылыш чок бедилериче.

Боттарынын социалисттик чаалап алышыны камгалаарына уланган деп чугаалап турар чери «Работническо Дело» солун онааландыр демделеп турар. Болгар солуннарын тускай корреспонденттери боттарынын чүдөрүндө чөвүлө хуралдын киржикчери күрүлери Декларациянын кирген делегей байдалынын ханы авалини айтып турар. Оон мынд чөвүлө хуралдын ажылы бот-боттарын кончү билчир болган чугаалажып турар айтырынын чугулазын тодаргай медереп билер байдала эркен деп чүвени база демделеп туралар.

Москвага болган чөвүлө хуралга демократтыг лагеринин күрүлери тайбынны оруу-биле чайгылыш чокка баар. Европанын чурттарынын аймык чок чоруну камгалаарына бүгү күженишкенин салыр деп шийтирилг чоруну илереткени солуннар демделеп турар. (СЭТА).

КНО-нун Кол Ассамблеясынын тоску сессиязы

Политиктиг комитетте

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА-нын тускай корр.). Дүң хурдусу хуралга СССР-ниң төлөөчүсү Я. А. Малик Политиктиг комитетте чугаалажып турар корей айтырымын талаа-биле 2 резолюция төлөөчүлүк кирген. Оларын бирээзи Кореяны хайгаарарынын болган катан тургузынынын талаа-биле КНО-нун комиссиянын дүжүрүн, а бирээзи корей айтырымын тайбын шийтирер таарыштырар дугайында дугурулга челип алары-биле соңугураалды күрүлери чөвүлө хуралын эң чоңку үедө чылдырап саналган турар. Резолюциянын бирги төлөөчүсү: «Кол Ассамблеянын доктаатыны болза: «Кореяны хайгаарар болган катан тургузар талаа-биле КНО-нун комиссиянын дүжүр» деп чугаалап турар.

Резолюциянын ийги төлөөчүсү чугаалап турары болза: «Кол Ассамблея Кореянын национал каттыжымшыкынын болган тайбынны хандыраарынын эрге-ажыктарына таарыштырар корей айтырымын эң дүргөн шийтирер мыйнак эржек чугула деп санавышкан, чангыс-ай, хамаарышас болган демократтыг корей күрүсүн тургузарына үндөткөн, корей айтырымын тайбын шийтирер таарыштырар дугайында дугурулга челип алыр соңуга-биле хамаарышкан күрүлери боттарынын күженишкенин үргүлчүлөри болган ол соңуга-биле соңугураалды күрүлери чөвүлө хуралын эң чоңку үедө чылдырап дүжүр» деп чугаалап турар. (СЭТА).

Бирманын премьер-министринин КУР-га келир дээнин кыдат парламга байырлап турар

ПЕКИН. «Женьминьжибао» солун кыдат улус Бирманын премьер-министри У Нунун Кыдатка келири кыдат болган бирма улустарын аразына байырадык хөгүлөткөсүн чач чугула базым кылдыр өөрүп турарын мурунку чүгүлдө айтып турар. Кыдаттын болган Бирманын улустары хей чылдарын дургузунда колониялык күрүлери аргасиязында болган дарылаандар каражап чоранын ол солун бижип турар. Олар ам шуугуу демиселге боттарынын национал хамаарышас чоруну болган тускай эргезин камгалап алганар. Ам Кыдаттын болган

Бирманын улустары тайбынны чүгүлдүт негеп туралар. Бирманын премьер-министри У Нунун Кыдатка келири Бирманын болган КУР-нун аразына байырадык хөгүлөткөсүн улам ийди бижылаарына, а ол мында Кыдат болган бүгү делегейге тайбынны камгалаарына уаут ужуу-дулажык болурунга бүтүрөп турар бис деп ол солун түңнелинде бижэп. «Гуаньжибао» биле «Гуаньжибао» солунар боттарынын мурунку чүгүлдөрүндө база-ла Бирманын премьер-министри У Нунун Кыдатка келиринин дугайы чырымды турар. (СЭТА).

Мурнуу-Чөөн Азияда шериг блогунга Индонезия кажан-даа киришпес

ДЖАКАРТА. «Син по» солун Мурнуу-Чөөн Азияда шериг керезин Индонезия кажан-даа киришпес деген чүвени онаалп демделгөн. Ол айтырымы бодунуң каачар көрүп турарын Индонезиянын чазза шаг-ла тодаргай илереткен деп Сунарьо меделгөн.

Сунарьо Мурнуу-Чөөн Азияда шериг блогунга Индонезия кажан-даа киришпес деп чүвени онаалп демделгөн. Ол айтырымы бодунуң каачар көрүп турарын Индонезиянын чазза шаг-ла тодаргай илереткен деп Сунарьо меделгөн. (СЭТА).

Ажыдан үндүрөр чорукка уду итали ажылык чоңарын демисели

РИМ. «Унита» солунунун маалымдыгы өзүгөр алдыга, 250 ажылыкчынары ажыдан үндүрерге шаптыктаары-биле «Витерти» деп машина тудуучу заводун эзелеп алган ажылыкчынары-биле эл-сеткил каттыштырылажынын мөөсөлү митинги Турин хоорайга болган. Митингинин киржикчери «Витерти» заводтун ажылыкчынарынын негелдерин деткип, демисели үргүлчүлөричкө оларны кыйгырган. Митингине киришкен ажылыкчынары позиция халдап турган. (СЭТА).

Неаполда ажылыкчынар «Ричард джипори» деп шил кылар заводту хаарына шаптыктаар дээр ону эзелп үргүлчүлөп турар. Гравелло-Точада (Новара жокуда) «Фуртер» деп пос фабрикасынын ажылыкчынары администрацияны 353 ажылыкчынары үндүрөр дээр шийтирине уурулашышынын демлө кылдыр ажык совсадышышынын чарлаан. (СЭТА).

Мурнуу-корей уяр-чүлү АКШ күшмелдирип турар

НЬЮ-ЙОРК. Сеудан Ассошиейтэд агенттигинин корреспондентинин маалымдыгына болган, сөөгү үеге чедир-ле бүрүч-биле хуртудуң самолёттардан тургустунган Мурнуу Кореянын агаар күштери болза, бо үеге реактивтик хыдыкчы самолёттардан уяр-чүлү полказын тургузуп турар деп Мурнуу Кореянын шериг...

агаар күштеринин штабынын начальниги Ким Чун Ир меделгөн. Бо пок «Сейбр» деп америк самолёттар-биле додуртууну турар болган бо үеге Корея хыдык ужууучулар реактивтик самолёттарын башкары-биле Каттышкан Штаттарда өөренип турар деп Ким Чун Ир меделгөн. (СЭТА).

Мурнуу Вьетнамда полиция биле шериглер аразында боо-чепсектиг тулушкун

ЛОНДОН. Рейтер агенттигинин маалымдыгы турары болза, декабрь 1-же дүңнелинде Сайгонга полиция биле баодайжы армиянын батальон солдаттарынын аразында боо-чепсектиг калың-дошкун тулушкун болган. Пулеметтары болган танкага уду бооларын ажылаан. Тулушкунуну түңнелинде 4 полицейшер болган 2 солдаттар өлгөн, 10 киши бадыланган. (СЭТА).

Баодайжы армиянын кол штабынын начальнигинин хулаагында генерал Нгуен Зан Хини дүжүргөн соода, Мурнуу Вьетнамдын боо-чепсектиг аяз-бүрү күштеринин аразында аааннажыр чорук тулушкунунуң чылдагааны боуу турарын агенттасе айтып турар. (СЭТА).

Англи парламентинин сессиязынын ажыптынганы

ЛОНДОН. Декабрь 2-де англи парламентинин дүртү сессиязы ажыптынган. Парламентинин ийи палаталарынын каттышкан хуралына чанды өзүгөр хаанын байырадык чугулазы номчутунган, ол болза боуур деп турар парламент сессиязынын үезинге чакыткан программазын илереткени болур.

Лейборист чазакка мурунда салыг министри турган Герольд Вильсон Кыдатка салдыжымшыкынын бойкоттаар чорукту үргүлчүлөри шын эвес деп меделгөн. Кореяда болган Инди-Кыдатка дайынар соксаан турбуже-ле, эмбарго ак-да артып калган турарын ол демделгөн. Вильсон бо айтырымга Каттышкан Штаттарын талаазын ийдишымшыкы демделгөн болган «ол эмбарго Англига болган оң иштин садыны экономиканы когарат чедирип турары чазакка база-ла эки билдингир» деп меделгөн.

Ассошиейтэд Пресс агенттигинин маалымдыгына айтып турары болза, байырадык чугулазын даштымкы политиканын айтырымына турсокааттыган кезонде англи чазак мурундагыны ышкы соңугу-атлантика эвилелине иленкелгир киржир болган Барылы Германияны чепсегээрин баш бурунгар көрүп турар лондон база париж дугурулгаларын «ажыдыралга дүркен-не боттадыларын» орадажып турар деп айтыган.

Лейборист оппозиция ханын байырадык чугулазын общиналар палатасынын харын аргезинге чалага кириген. Кийи төрелетенин атомнуң болган водородту бөлбөлөрүн айымдыгында чаладыр негелдерин дилеп тыварына чакыткан «соңугураалдык болбос чорукту медереп билери» четпейн турар дугайында сеткил хамаанын оппозиция илереткен болган адрөөл чепсектиң дугайында улут күрүлери чугаалажымшыкчынарыча кыйгырып турар резолюцияны общиналар палатасы бо чылдык аргезинге чакыс эсеткилдиг хулаа алганым салгыдырган. Чалаган общиналар палатасына декабрь 6-да чугаалажып көөр.

Оппозициянын баштыгы Эттан кыларга саяз беринишкенине чүве чугаалап тура, программада чепсегээринин аар-берге уруууну дугайына айтырымга чогуур кичөөлөгөт салдыжымшыкынын талаа-биле хомудалын илереткен. «Ол аар-берге уруж Англига болган делегейин бүгү чурттарына кончү аар бажышыкынын кылып турар. Бистинг чазавыс бо айтырымга инициативаны илеретир ирга бе дээринин дугайында калды-бир чүвени дийнар күзөлдөп мен» деп Эттан чугаалаан. Совет Эвилели-биле дугурулуш челип алынганы чазак шуугуу эвес хөдөйлп турар деп Эттан меделгөн.

Ол чазакка идегес чорукту илеретир-биле деп күштүт: бир эвес хулаа алдынар болза чазак дүжөр апар деп Рейтер агенттасы айтып турар.

Эттаннин сөөгүндө чүве чугаалаан Даштымкы Херестер Министри Идон Эттан ол саналыга удураалын турган. Иччалажок ол Совет Эвилелинин киржикчери-биле чөвүлө хулаа чүгө лондон болган париж дугурулгаларын күштүг болдурган сөөгүндө болуп болур деп меделгөн.

Германияны эңдере чепсегээринин дугайында айтырып талаа-биле бадылашыны дээр лейбористтик партиянын парламент фракциясында чозокта чаз үндүлгөн парламент жегингү чедп лейбористтерини ужу харын аргезинге бала-ла чалагалар кириген. Чепсегеянишкенин аар-берге уружу бүгү чурттарга таваржып турар, а келер үеге депширгелгил чала водородту бөлбөлөрүн кыжанын таваржышкан турга, чазак тайбынны бижылаарычкө улаанган чогуур саваалар кирибөө деп мында чугаалап турар. (СЭТА).

Лейборист Халсон СССР-биле чугаалажымшыкчынары эгелеринин мурунда лондон болган париж дугурулгаларын күштүг болдурган дугайында кызыкмаккай негелдеринден Иденниң ойталаарын кыйгырган. (СЭТА).

Англинун общиналар палатасында Черчилльди халаарын негеп турар

ЛОНДОН. Декабрь 2-де парламент жегингү, лейбористтик партиянын парламент фракциясында Германияны чепсегээринге уду бадылааны дээр үндүркен лейборист Стивен Дэвис премьер-министринин албанын Черчилльди доп-дөраан халаарын негеп резолюцияны парламентага кириген.

Англинун шериг-даа, хамааты-даа бүгү кураалынын киши төрелетенин төөгүтүгө динналын көрбөөн араатаныг чорукту кылган нацистик чепсекти күштерин артышкынына-биле кожа тургузарына премьер-министринин белең чоруну бистинг чуртувустун демиселип турганы идеалга өскөрмөшкени болур дээр эңге төлөөчкчилер палатаны бодунуң бүтүрелин илеретип турар болган бүгү делегейге тайбынны хандыраарынын соңугураалдык айтырымынын талаа-биле англи чазактын ийи үндүрүп тура саналарында Совет Эвилели болган Чөөн Европада улус демократтыг чурттар чүге идега чок хамаарыл турарын тайыбырлап турар.

Дэвистин кириген резолюцияда чугаалап турары болза: «Кажан дайын чорудгалары үргүлчүлөшкөн болган нацистер англи солдаттарын «дурп, бистинг чуртувустун хоорайларын бомбалап тура, герман чепсекти күштерини аштырышыкыны-биле холбаштыр эвилелчилерге дүжүн берип турган бүгү герман чепсекти, фашистерин катан чепсегеянир хандыра болган Европада нацизмни узуткан чок кылдыр орадажып турган Совет Эвилелинин армиянын бурунгаарлашышынын эвилелчилеринин чепсекти күштери-биле хол-холдарындан тутчуп алган удураанын соңуга салган, камгалап артыраарын фельдмаршал Монтгомери бодунуң саналдыжымшыкынын дугайы премьер-министринин бийлигининге төлөөчкчилер палатаны бодунуң ханы булар-чүтүгүзүшкунун болган кайгышыкынын илеретип турар. (СЭТА).

Иччанган төлөөчкчилер палатаны премьер-министрин доп-дөраан халаарын негеп турар.

Дэвистин саналы декабрь 2-деги парламент документтеринде киш бажитанген, иччалажок ол чугаалажып көрдүр ужуругу бе дээринин дугайында айтырып парламентага ийи кол партияларын баштынарындан хамааржыр. (СЭТА).

Совет болган албан бут-бөмбүкчүлеринын ужуражымшыкыны

ТИРАНА. Албаниянын телеграф агенттигинин маалымдыгына алган, албанин айысалдык чылдын командалары-биле Ленинградтың «Күш-ажык резервалары» командасынын аразына бут-бөмбүкчүлүк ойнашыкыны Тирнага болган. Алба...

ниянын Национал хосталгазынын байырадык алар болууру чорутува ужуражымшыкыны 1:0 санын боуп, совет бут-бөмбүкчүлеринын тилелгези-биле доозулган. (СЭТА).

Харымсалгалыг редактор Д. О. БЕГЗИ.

1955 чылда

«ШЫН» СОЛУННУН

чагыдылазын хүлээп алыры үргүлчүлөп турар

Чагыдылганы «Союзпечать» Кызыл хоорайда болган районнарыда салбырлары, харылзаанын салбырлары болган агентилери, почтальоннар, а ол ышкы бодуу үгелерде болган албан черлеринде, колхозтарда, совхозтарда болган МТС-терде база өөредилге черлеринде чагыдылга талаа-биле хөй-ниити төлөөчкчилери хүлээп ап турар.

ЧАГЫДЫЛГАНЫ ОРТӨӨ:

12 айда—52 рубль 20 копейк.
6 айда—26 рубль 10 копейк.
3 айда—13 рубль 05 копейк.
Негелда 5 үнер

Мооң-биле кады областың:

«Тувинская правда», «Тыванын аныяктары—Молодёжь Тувы», «Сылдысчыгаш» солуннарын болган «Агитаторнун блокнодунуң»

ЧАГЫДЫЛГАЛАРЫН БАЗА ХҮЛЭЭП АП ТУРАП. КИЖИ БҮРҮЗҮ ЧАГЫДЫЛГАЛЫГ ТУРАРЫНЧЕ! СОЛУННАРНЫ ЧОГУУР ӨЙҮНДЕ ЧАГЫДАРЫНЧЕ ДАЛАЖЫНАР!

Союзпечать.